

VALON FANTASIA

– Eli unenomaisen tunnelman luominen valon
keinoin

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman opinnäyte
Valosuunnittelu
Joulukuu 2010
Niko Roivainen

OPINNÄYTTEEN TIIVISTELMÄ

Niko Roivainen

Valon fantasia

Joulukuu 2010

44 sivua + DVD

Tampereen ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma

Valoilmaisu

Lopputyön muoto: Kirjallinen ja projektimuotoinen

Lopputyön ohjaaja: Pertti Näränen, Eero Pölönen

Avainsanat: Valosuunnittelu, elokuvavalaisu

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä käsitellään unenomaisen tunnelman luomista valon keinoin. Aihepiiri rajautuu kuvavalon saralle, eli teatteri ja muuta live-puolta ei tässä työssä käsitellä. Kirjallinen osuus antaa pohjan aiheen käsittelylle, mutta pääasiallisesti siihen perehdytään lyhytelokuvamaisen harjoitustyön ja sen pohtimisen muodossa. Opinnäytetyö on tarkoitettu erityisesti innostamaan kokeilevampaan valon käyttöön kuvavalon saralla.

THESIS SUMMARY

Niko Roivainen

Fantasy of light

December 2010

44 pages + DVD

TAMK University of Applied Sciences

Media Programme

Lighting Design

Type of Final Project: Written and Project

Thesis supervisor: Pertti Näränen, Eero Pölönen

Keywords: Lighting design, movie lighting

Abstract:

This thesis is about how to make dreamlike atmosphere with the means of lighting. Thesis is completely narrowed to motion picture and video lighting, so no theater nor stage-lighting are discussed here. Written part of the thesis gives the basis for the subject, but the subject is mainly studied through implementation of the shortfilm-like mediaproject and examining it. This thesis is especially meant to encourage people to use more unorthodox methods in the field of motion picture and video lighting.

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Tavoitteet	6
3. Valaisusta	7
3.1 Valon ominaisuuksista.	7
3.1.1 Valon suunta:	7
3.1.2 Intensiteetti:	7
3.1.3 Väri:.....	8
3.1.4 Laatu:	8
3.1.5 Muoto:	9
3.1.6 Liike:	9
3.2 Valaisun historiaa.	9
3.3 Valaisun eroista	10
4. Kalusto	13
4.1 Kuvapuolen heittimet.....	13
4.2 Teatteriheittimet	14
5. Unenomaisuudesta:	16
6. Tutkimus- ja analyysimenetelmät	17
6.1 Käsikirjoitus	17
6.2 Kuvakäsikirjoitus.....	20
7. Toteutus ja tulosten esittely	25
7.1 High-key:	27
7.2 Low-key:	30
7.3 ”Teatteri”:	33
7.4 Efektiivinen	36
7.5 Valokartat.....	37
8. Kuvausten yhteenveto:	42
8.1 Aikataulu.....	42
8.2 Jälkikäteen ajateltuna	42
9. Loppusanat	44
LÄHTEET	45

1. Johdanto

Jo toisena lukuvuoteni pyörittelin päässäni kahta mahdollista lopputyön aihetta. Molemmat vaihtoehdot olivat erittäin varteenotettavia ja päätös oli vaikea, sillä kumpaankin riitti mielenkiintoa. Lopulta päätin lähteä työstämään aihetta, jonka epäilin antavan minulle enemmän tulevaisuudessa: Teatteriheitinten käyttö elokuvassa. Tutkiessani aihetta, käsitin sen olevan äärettömän laaja, joten aloin tarkkaan miettiä, mihin kaikkeen haluan todellakin syventyä. Pitkän pätkäilyn jälkeen kokonaisuus alkoi hahmottua: Unenomaisen tunnelman luominen valon keinoin. Kuten ensimmäinenkin aihevaihtoehdoni, myös tämä tulisi rajautumaan studio-oloihin ja kuvapuolelle, joten siinä ei käsitellä unenomaisen tunnelman luomista teatterin saralla tai muullakaan live-puolella. Lopputyö koostuu kolmesta pääosiesta. Ensimmäisessä käsitellään teoriaosuus ja tavoitteet, sekä tutustutaan käytettävään kalustoon ja tehdään yleiskatsaus valaisuun. Toinen osuus on lyhytelokuvatyypinen mediateko jossa pannaan teoria käytäntöön. Kolmannessa osuudessa mediateko pilkotaan kuviksi ja kerrotaan tarkkaan, miten mikäkin kuva syntyi. Osiossa tarkastellaan myös sitä, kuinka hyvin tavoitteissa onnistuttiin ja missä asioissa jäi parantamisen varaa.

Fantastista valoa luonnossa. Etualan valo on hukkavaloa vieressä sijainneesta lampusta. Sininen tausta on täysin luonnonvalon aiheuttama. Kuva on otettu huhtikuussa ja juuri ennen auringonnousua (21.4.2010 klo 5.32). Kuvaa ei siis ole millään tavoin tarkoituksella valaistu. Se on kuitenkin äärimmäisen mystisen ja unenomaisen tuntuinen.

2. Tavoitteet

Lopputyön tavoite on miettiä erilaisia valaisumenetelmiä, kokeilla niitä käytännössä ja lopuksi todeta, ovatko ne käyttökelpoisia. Elokuvan tai lyhytelokuvan kuvaukset ovat aina enemmän tai vähemmän hektisiä ja täten uusien ideoiden kokeilu kuvaustilanteessa on yleensä hankalaa: Jos idea osoittautuukin huonoksi, jäädytään pahasti jälkeen aikataulusta. Ei ole toivottavaa alkaa rakentaa uutta valaisua siinä vaiheessa kun kameran pitäisi käydä. Tähän lopputyöhön kuuluvassa mediateossa tai harjoitustyössä, pyritään rakentamaan puitteet, joissa voidaan rauhasa demota erilaisia valaisuvaihtoehtoja. Näiden kokeilujen kautta pyritään löytämään käyttökelpoisia malleja, joita voitaisiin käyttää ja soveltaa myöhemmin vastaantulevissa kuvaustilanteissa. Erilaisten valaisukokeilujen lisäksi tullaan testaamaan mm. liikkuvia lavasteita, savun käyttöä ja valoajoja. Koska kyse on hyvin kokeiluluontoisesta toiminnasta, ei harjoitustyössä pyritä realismiin. Kokeilut voisivat toimia mm. elokuvien unijaksoissa, fantasia -ja kauhugenressä ja kuvattaessa tilannetta joissa keskeinen henkilö on huumeiden tai alkoholin vaikutuksen alaisena tai hänen henkinen tilansa on muutoin epävakaa. Harjoitustyössä kuvattujen tilanteiden toteutuksesta tehdään tarkka selostus niin, että lopputyö voi tarjota niksejä muillekin kuin työryhmän jäsenille ja kokeneimmille valaisijoille.

Valaisemani fantasiametsä Tuttiritarin kuvauksista, Tohlopin A-studiolta.

3. Valaisusta

3.1 Valon ominaisuuksista.

”Valo on sähkömagneettisen spektrin ihmissilmällä nähtävä osa. Näkyvän valon aallonpituus on noin 400nm - 700 nm.” (Wikikirjasto/Fysiikan oppikirja/Valo). Pitää kuitenkin muistaa, että nyt ei ole kyse pelkästään siitä, mitä ihmissilmä näkee, vaan myös siitä, mitä kamera näkee. Tämän Aleksi Ahonen kiteyttää opinnäytetyössään osuvasti: ”Yksinkertaisimmillaan, teknisesti katsottuna, elokuva on valon filmille tai muulle formaatille tallentamista. Kamera ei toimi kuten silmä. Silmän reagointi valonmuutoksiin ja sen kyky nähdä hyvinkin pimeässä on ylivertainen kameraan verrattuna. Tämän takia kamera ei pysty tallentamaan monissakaan tapauksissa näkemäämme ympäristöä sellaisena kuin itse sen näemme.” (Valon armoilla, 2010, s.2)

Valon fysikaalinen määritelmä antaa perussuunnan, mutta miten valoa sovelletaan valaisuun, on toinen juttu. Valaisussa oleelliset ominaisuudet ovat suunta, intensiteetti, väri, laatu, muoto ja liike.

3.1.1 Valon suunta:

Valon suunta kertoo, mistäpäin valo tulee kuvattavana olevaan kohteeseen nähden. Valon suunnalla on suuri merkitys tunnelmaan. Kuvattaessa ihmistä, on luonnollista nähdä, että valo tulee joko ylhäältä tai edestä, mutta suoraan alhaalta tuleva valo koetaan jo huomattavasti epäluonnollisempaan. Vain yhdestä suunnasta tuleva valo on myös huomattavasti dramaattisempaa kuin monesta suunnasta tuleva, sillä se jättää paljon enemmän varjoon.

3.1.2 Intensiteetti:

Valon voimakkuus, eli intensiteetti, määrää sen, miten hyvin valossa olevat objektit tulevat näkyviin. Jotkut kamerat vaativat myös suhteessa enemmän valoa kuin toiset ja sama pätee kuvattaessa erilaisille filmille. Sen jälkeen kun intensiteettiä on saatu tarpeeksi kuvan tallentamista varten, voidaan ruveta tarkemmin katsomaan mitä kaikkea halutaan näyttää ja kuinka hyvin. Valon määrällä voidaan myös ohjailta katsojan katsetta silmän hakeutuessa automaattisesti valoa kohti.

3.1.3 Väri:

Erilaiset valonlähteet tuottavat eri väristä valoa. Lisäksi valo voi muuttaa väriään matkatessaan kohteeseensa, kuten esimerkiksi auringon valo, joka muuttaa väriään riippuen siitä, miten pitkän matkan se kulkee pivikerroksessa. Valaisussa valon väriä muutetaan yleensä kalvoilla tai linsseillä. Teatterissa ja live-puolella käytetään usein efektikalvoja, eli valon väriä muutetaan hyvinkin radikaalisti, vaikkapa kirkkaan punaiseksi tai vihreäksi.

Kuvapuolella sen sijaan pyritään saamaan aikaan tietty väritasapaino. Tätä mitataan värilämpötilojen Kelvin-asteikolla. Mitä pienempi on värilämpötila, sitä puanisempaa valo on ja värilämpötilan noustessa valo muuttuu sinisemmäksi. Ääripäinä käytetään usein kynttilän valoa joka on noin 1800 kelviniä ja puolipilvistä taivasta, jonka kelvinit voivat nousta yli kymmenen tuhannen. Yleisimmät väribalanssit kuvauskäytössä ovat keinovalo (3200K) ja päivänvalo (5600K). Keinovalo saadaan aikaan tungsten-lampuilla ja päivänvalo HMI-lampuilla. Lamppujen tuottamaa värilämpötilaa voidaan muuttaa erityisesti tätä tarkoitusta varten tehdyillä kääntökalvoilla, joista löytyy monia eri vahvuuksia. CTB:llä (Color Temperature Blue) valoa kylmennetään ja CTO:lla (Color Temperature Orange) sitä vastaavasti saadaan säädettyä lämpimämpään suuntaan. Valon väreillä voidaan luoda tiettyä tunnelmaa, saada aikaan tyylikästä värikontrastia tai antaa katsojalle tietoa valon lähteestä (sinertävä valo huoneessa jossa valonlähteenä on vain takka, tulee todennäköisesti ulkoa).

3.1.4 Laatu:

Valon laatu jaetaan yleensä kahteen kategoriaan: Kova valo ja pehmeä valo. Kova valo osuu kohteeseen suoraan valon lähteestä, joka luo teräviä varjoja ja tästä syystä tuo esiin kohteen muotoja hyvinkin selkeästi. Kovasta valosta puhutaan myös raakana valona. Pehmeä valo sen sijaan siivilöityy jostakin objektista, joka päästää jonkin verran valoa lävitseen, mutta hajoittaa sen. Pehmeää valoa on myös valo, joka heijastuu kohteeseen jonkin osittain heijastavan pinnan, kuten seinän kautta. Heittimistä saadaan pehmeää valoa helpoiten laittamalla niiden eteen valoa hajoittava kalvo tai harso. Pehmeä valo luo epäselviä varjoja eikä muotoile kohdetta niinkuin kova valo.

3.1.5 Muoto:

Jokaisella valolla on jokin muoto, on se sitten selkeästi rajattu tai epämääräinen. Muotoa voidaan muuttaa laittamalla kohteen ja valonlähteen väliin erilaisia objekteja, ovatpa ne sitten seiniä, huonekaluja tai vartavasten tähän takoitukseen tehtyjä rajaimia eli flägejä. Jotkin heittimet tarjoavat mahdollisuuden gobojen käyttöön. Gobo on yleensä metallilevy, jossa on valmiiksi jokin muoto, ja laittamalla gobo heittimen sisään, saadaan haluttu muoto heijastumaan kohteeseen.

3.1.6 Liike:

Valo liikkuu, kun sen lähdettä liikutetaan. Myös valon muodon muutokset ovat hetkellistä valon liikettä. Valon liikkeeksi lasketaan myös valon syttyminen ja sammuminen.

3.2 Valaisun historiaa.

Valoa on ollut ihmisellä aina. Alunperin se oli lähtöisin ainoastaan auringosta, mutta myöhemmin, tulen keksimisen myötä, ei oltu enää vuorokaudenaikojen armoilla. Tulta sekä siihen liittyviä sovelluksia kuten öljyn käyttöä, voidaan pitää ensimmäisinä varsinaisina valaisumenetelminä. Hallittu tulen käyttö dominoi keinovalon kenttää yli 200.000 vuotta, aina 1800-luvulle asti, jolloin sähkövalo keksittiin. Aurinko, tulen sovellukset sekä sähkövalo ovat edelleenkin pääsääntöisesti ainoat valonlähteet.

Koska opinnäytetyöni käsittelee nimenomaan kameralle tallennettavaa valaisua, on turha tehdä tarkkaa selontekoa valaisun historista. Sen sijaan aloitamme kuvavalon historiasta.

”Elokuvan alkutaipaleen kynnyksellä 1888, ensimmäiset filmisovellukset olivat niin hitaita, ettei mikään muu kuin auringonvalo, pystynyt niitä valottamaan. Tästä syystä elokuvan teko oli ulkoilmapuuhaa, kunnes Thomas Edison julkisti kuuluisan ”Black Maria”-nsa.”(Motion picture and video lighting, 2008, s.3)

Edisonin ja hänen kollegansa William K.L. Dicksonin Black Mariaa pidetään yleisesti ensimmäisenä elokuvastudiona. Se oli puinen rakennus johon valo tuli sisään avattavien kattoluukkujen kautta ja jota pystyttiin pyörittämään niin, että valon tulosuunta pysyi

samana. Ensimmäinen elokuvaproduktiossa käytetty keinovalo syttyi 1905 (Motion picture and video lighting, 2008, s.3), mutta näistä studion kattoon kiinnitetyistä elohopeatuubeista oli vielä matkaa yksittäisten valonheitinten kauteen. Filmit kehittyivät jatkuvasti paremmiksi ja 1927 esiteltiin filmi, joka pystyi toistamaan myös tungsteenilamppujen lämmintä valoa. Muutamaa vuotta myöhemmin oli purkissa ensimmäinen elokuva, joka oli valaistu kokonaan tungsteenilampuilla. Viimeinen virstanpylväs nykypäivän kuvavaloon saavutettiin 60-luvun lopulla kun saksalaiset kehittivät HMI (Hydrargyrum medium-arc iodide) eli elohopeakaasupurkauslamppunsa.

Valaisinkehityksen myötä myös loisteputkien värintoisto on saatu niin hyväksi, että niitä voidaan myös käyttää elokuvavalaisussa. Ledit tekevät myös vahvasti tuloaan, mutta toistaiseksi kuvapuolen led-kalusto on vain korvaavaa tavaraa loisteputkille ja sen ainoa valtti näihin nähden on pienempi koko.

3.3 Valaisun eroista

Aihe on syytä ottaa käsittelyyn myös teknisestä näkökulmasta. Miksi kuvavalossa käytetään tiettyjä heittämiä ja miksi teatterivalaisussa toisia?

Kuvavalossa pyritään yleisesti ottaen luomaan realistinen tunnelma jossa kaikki valo on motivoitua: suunnat, sekä valon määrä, laatu ja muoto, määräytyvät kuvausympäristön mukaan. Haetaan tietynlaista realismia, jota kuitenkin pyritään kohottamaan ja elävöittämään niin, että se on mahdollisimman esteettistä, rikkomatta kuitenkaan todellisuuden illuusiota.

Elokuvia kuvataan harvoin yhdessä lokaatiossa ja kuviin kuuluu niin sisä- kuin ulkokuviakin. Tästä syystä kuvavalossa yleisesti käytettävien heitinten tulee olla helposti liikuteltavissa sekä kestettävä monenlaisia sääolosuhteita ja jatkuvasta liikuttelusta vääjäämättä aiheutuvia kolhuja. Heittimistä pyritään vuosi vuodelta tekemään myös kevyempiä, mikä edesauttaa usein hektistä aikataulua ja mahdollistaa heitinten helpomman ripustamisen. Elokuvissa ja TV-tuotannoissa vaaditun valon luonteen vuoksi heittimet ovat pääsääntöisesti konventionaalisia.

Teatterissa asia on toisin. Valolla pyritään luomaan tunnelma, joka tukee teosta ja kyseistä kohtausta. Yltiörealismia on turha lähteä rakentamaan, sillä esityksen konkreettinen ympäristö ei pysty saavuttamaan samalaista todentuntua kuin tapahtumat valkokankaan maailmassa: Vaikka teatteriesityksessä vietäisiinkin katsoja moniin

kiehtoviin paikkoihin, sijaitsevat kaikki paikat kuitenkin samalla näyttämöllä. Juuri tästä syystä on valon käyttö teatterissa hyvinkin eroavaa kuvapuolen valonkäyttöön nähden.

Teatterin tapauksessa heittämiä on yleensä runsaasti kuvaustilanteisiin nähden, sillä teoksen eri kohtaukset vaativat erilaisia valotilanteita eikä lampuja voi lähteä suuntailemaan ja kalvottamaan kesken esityksen. Heittimet jakaantuvat konventionaalisiin ja liikkuviin heittämiin. Meri Ekola jakaa opinnäytetyössään konventionaaliset heittimet viiteen pääryhmään: ”erittäin laajakiilaisiin pesuheittämiin (floodlight), pehmeäreunaisiin fresnel ja pc heittämiin, profiileihin, joilla voidaan muokata tarkasti valon muotoa ja kokoa, sekä kirkkaan kapean kiilan muodostaviin heittämiin (beam light).” (Esityksen vaihtoehtoiset valonlähteet, 2008, s.12-13) Konventionaalisten teatteriheittimien suuren tarvittavan lukumäärän vuoksi, sekä siksi, että niiden ei tarvitse kestää sääoloja, ovat ne yleisesti ottaen paljon halvempia kuin kuvavalossa käytettävät heittimet. Lisäksi teatteriheittimet ovat yleensä hehkulamppusovelluksia (esim. perinteinen tungsteeni tai halogeenilamppu), sillä heittämiä pitää lähes poikkeuksetta pystyä himmentämään. Tästä syystä teatterivalonheittimien valoteho ei ole läheskään samaa luokkaa kuin kuvavalossa käytettävien purkauslamppujen, jotka syttyvät hitaasti ja joita ei voi himmentää. Pieni valoteho lisää ennestään heittimien määrää teatterissa. LED-sovellukset tulevat varmasti vähitellen korvaamaan teatterin vanhaa kalustoa, mutta toistaiseksi esteinä ovat ainakin korkea hinta ja huonompi värintoisto.

Teatterissa käytetään konventionaalisten heittimien lisäksi myös ”liikkuvia valoja”, joita ei kuvapuolella juurikaan esiinny. Liikkuvan valon voi dmx-kaapelin avulla suunnata valopöydästä uudelleen kesken esityksen ja samalla sen tuottaman valon väri voidaan muuttaa. Tästä syystä liikkuva heitin voi monessa tapauksessa korvata hyvinkin monta konventionaalista heitintä.

Koska aiheeni on unenomaisen tunnelman luominen, toteutuksen tapahtuessa kuitenkin kameralle, on teatterimaisen valaisun ja perinteisen kuvavalon raja häilyvä. Käytössäni oli useita heittämiä molemmista mainitsemistani pääkategorioista ja käytin niitä myös täysin ristiin.

Yllä olevat kuvat antavat malliesimerkin siitä, miten kuvavalon ja teatterivalaisun tekeminen eroavat toisistaan. Ainakin yleensä. Vasemmalla kuva Pakkanen -lyhytelokuvan kuvauksista. Oikealla rakennetaan valosettiä tuomikirkossa järjestettyyn Vihan Päivät -draamaan ja Johannes Passio -kuorokonserttiin. Toivon mukaan tähän lopputyöhön perehtyminen herättää lukijalla mielenkiinnon kokeilla uusia juttuja.

4. Kalusto

Tässä osiossa esitellään heittimet, joita kuvauksissa käytettiin.

4.1 Kuvapuolen heittimet

Kino Flo 4Bank

Äärimmäisen käytetty ja hyväksi todettu pehmeän valon lähde, joka löytyy varmasti lähes jokaisen kuvausryhmän valopokasta. Se on kevyt ja sitä voidaan helposti käyttää pienissäkin tiloissa. Korkeataajuusballastin ja korkeatehoisten loisteputkien ansiosta ”kinari” on suhteellisen valovoimainen, muttei kuitenkaan tuota lämpöä. Välikymättömiä putkia saa kylminä ja lämpiminä ja ”kinari” voidaan helposti kalvottaa. Käytin sitä päähenkilön piirteiden korostamiseen (kicker light) ja täytevalona/tasurina (fill light).

Dedolight DLH4

Hyvin pienikokoinen ja virrankulutukseltaan pieni heitin, joka kuitenkin kokoonsa nähden on erittäin tehokas. Valokiilan avauskulmaa on mahdollista säätää ja lampussa on oma himmentimensä. Käytin sitä mm. pienten piirtojen luomiseen.

Arri Junior 650 & 1000

Kevyt ja kompakti tungsten fresnel. Avauskulma säädettävissä hyvinkin laajaksi. Käytin 650W ja 1000W heittämiä perusvalona, sekä antamaan kevyttä piirtoa eri puolille huonetta.

Arrisun 12 ja Arri 575

Tehokkaat, 1200 ja 575 wattiset HMI päivänvaloheittimet. Käytän ikkunasta sisälle tulevana ”kuunvalona”. Ei voida himmentää.

4.2 Teatteriheittimet

Selecon Acclaim Zoomspot

Laadukas profiiliheitin. Avauskulma säädettävissä välillä 18-44. Teho 500W-650W. Mahdollistaa gobojen käytön ja valokeilaa on helppo rajata todella tarkasti, sisäänrakennettujen veitsien avulla. Heitin oli käytössä monessa eri funktiossa.

Selecon Pacific Zoomspot

1000 W säädettävällä avauskulmalla varustettu profiiliheitin. Avauskulma 23-50 astetta. Jatkaa siitä mihin Selecon Acclaim Zoomspotin teho loppuu.

DeSisti Leonardo

1000 tai 650 watin kvartsi-halogeneeni polttimolla varustettu fresnel heitin. Erittäin laadukas, pitkäikäinen ja nopeasti viilentyvä, mutta raskaampi kuin kuvapuolen vastaavat. Teatteriheittimelle tyypillisesti ei kestä huonoja sääoloja, eli pääasiassa sisäkäyttöön (IP22). Varustettu zoomilla (avauskulma 16-62).

DeSisti Botticelli Softlight

1250 watin softbox. Tasaista ja pehmeää valoa 70 asteen avauskulmalla. Tyypillinen teatteriheitin mutta vastaavia myös kuvapuolella (esim. Arri Softlight 2500). Softboxit ovat melko suurikokoisia ja painavia ja tästä syystä lokaatiokuvauksissa käytetäänkin yleensä kokoontaittuvaa Chimera Softboxia.

Pinspot

Pinspot on halpa yleiskäyttöinen kohdevalo. Valoteho on suhteellisen pieni polttimon ollessa vain 30 W. Pinspot käy hyvin esimerkiksi pienten esineiden esilletuontiin.

5. Unenomaisuudesta:

Siellä missä ei ole valoa, ei voida nähdä ja kun ei näe, alkaa mielikuvitus laukkaamaan hullun lailla. Alkaa olettaa, että jotakin tulee tapahtumaan. Mysteeri asuu pimeydessä. (Painting with light, 1995, s.44)

Nyky-suomen sanakirja antaa termille unenomainen seuraavat merkitykset: ”unelle ominainen, unen kaltainen, unimainen”, mutta myös ”unenomainen näky, tunnelma” (Nyky-suomen sanakirja, 1992, osa 6, s.205).

Abstraktilla ja käsitteellisellä tasolla saatetaan unenomaisuuteen liittää vaikkapa sellaisia termejä kuin arvoituksellisuus, epätodellisuus, mystisyys, fantasia, irrationaalisuus, outous ja salaperäisyys.

Käsitteet voivat hyvin manifestoitua myös elokuvassa. Efekti jolla unenomaisuus luodaan voi olla juurikin valo tai esimerkiksi ääni, liike, outo perspektiivi, ajan suhteellisuus tai tila. Toteutus tarkoittaa elokuvan realistisen ilmeen kumoamisesta tai jonkinlaisen ristiriidan luomista.

Kirjassa arvoituksellinen uni, Erik Kruskopf kartoitti tätä reuna-alueen olemusta, kirjoittaessaan Juhani Linnovaaran ilmaisutyylillä: ”Todellisuuden kuva voidaan vääristää, sen objektiivisen totuuden ilmettä voidaan muuttaa – tiettyyn asteeseen saakka. Ja pysäyttämällä tämä ilmeen muutos juuri määrätynä silmänräpäyksenä voidaan luoda kuva, joka on riittävän todellisuudentuntuinen antaakseen katsojalle todellisen vaikutelman ja joka toisaalta vääristyksen ansiosta saa uuden ulottuvuuden. Jos vääristys on tarpeeksi voimakas, sitä ei enää käsitetä todellisuudeksi, mutta kuitenkin eräänlaiseksi mahdollisuudeksi: ehkä tällaista joskus voi tapahtua?” (Arvoituksellinen uni, 1993, s.63).

Yhtenä esimerkkinä haluan loppuun lisätä kyselyni Raikun koulun 6- ja 7-vuotiailta oppilailta. Kysyin tietävätkö he mitä on unenomaisuus ja jos tietävät, mitä unenomaisuus heille merkitsee? Vastauksissa puhuttiin paljon eri väreistä, mutta yleisin assosiaatio unenomaisuuteen oli kuitenkin kuunvalo. Kuunvalo jota – yllätysyllätys! - mallinsin Yö-harjoitustyöni kolmessa versiossa. Voitaneen siis sanoa, että kuunvalolla on erittäin suuri kytkös unenomaisuuteen.

6. Tutkimus- ja analyysimenetelmät

Teoriapuolen lisäksi on oleellista tutkia vaihtoehtoisia valaisumenetelmiä myös käytännössä. Tähän tarkoitukseen soveltuu parhaiten kameralle kuvattu näytetyö. Valon, kuten monen muunkin visuaalisen aspektin esittäminen on helpompaa kuin sanoin. Koska oleellisin osa tutkimuksessa on valaisu ja visuaalisuus, ei näytetyön tarvitse olla lyhytelokuva sanan varsinaisessa merkityksessä. Jonkinlainen juonellinen viitekehys on paikallaan, mutta tapahtumat ja dialogi eivät saa viedä katsojan keskittymistä pois oleellisesta: valon fantasiasta. Seuraavassa perehdymme näytetyön esisuunnitteluun. Alkuun käsikirjoitus ja kuvakäsikirjoitus.

6.1 Käsikirjoitus

YÖ

Versio 3.1 1.11.2010

Niko Roivainen

INT. MIELISAIRAALA. YÖ.

POTILAS, HOITAJA

Kuunvalo loistaa huoneeseen. POTILAS, 30, herää sängyssään. Hän nousee istumaan kyneleet silmissään ja täristen kauhusta. Potilas yrittää huutaa äitiään paikalle. Kestää jonkin aikaa ennen kuin Potilas saa ääntä suustaan.

POTILAS

Äiti!

Potilas odottaa äitiä paikalle. Hän on edelleen paniikissa, eikä äiti tunnu saapuvan. Lopulta HOITAJA, 40, saapuu. Hoitaja avaa huoneen oven, seisoo hetken ovensuussa ja astuu sitten sisään.

HOITAJA

Mikä hätänä?

POTILAS

Missä äiti on?

HOITAJA

Ei täällä mitään äitejä ole.

Potilaan silmät ovat kuin lautaset, kun hän katsoo Hoitajaa.

HOITAJA

Mikä nyt oikein on?

POTILAS

Minua pelottaa.

Hoitaja hymähtää, kääntyy ja aikoo lähteä huoneesta.

POTILAS

Ei! Älä mene

Hoitaja kääntyy takaisin huoneeseen.

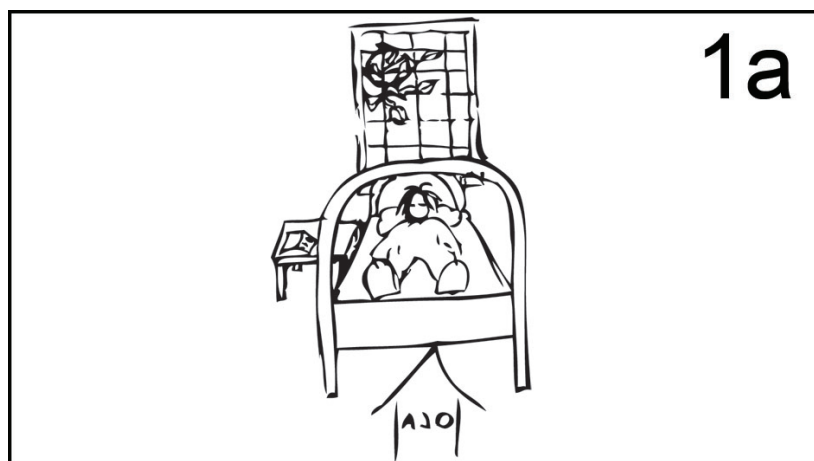
HOITAJA

Aina sama juttu.

Hoitaja lähtee pois ja sulkee oven perässään. Potilas menee paniikkiin ja vilkuilee ympäri huonetta. Huoneessa on sängyn lisäksi vain lavuaari, pöytä ja nurkassa oleva tuoli jolla istuu pehmolelu nalle. Potilas katsoo nallea. Ulkona ukkostaa ja salamanisku piirtää seinälle ikkunassa olevan hahmon varjon. Potilas katsoo ikkunaan ja hahmo häviää pimeyteen. Paniikissa Potilas katsoo jälleen nurkassa olevaa tuolia, mutta se on tyhjä ja nalle on ilmestynyt Potilaan sängyn pätyyn. Nalle alkaa liikkua uhkaavasti. Potilaan huuto kaikuu yössä.

FIN

6.2 Kuvakäsikirjoitus

1.1. Ajo yleiskuvasta (1a)...

...puolilähikuvaan (1b), jossa Potilas herää.

2a. Lähikuva, jossa Potilas laittaa päänsä tyynyyn, jonka jälkeen kamera-ajo hänen taakseen.

2b. Kamera sängyn takana. Kokokuva huoneesta. Ovi alkaa aueta.

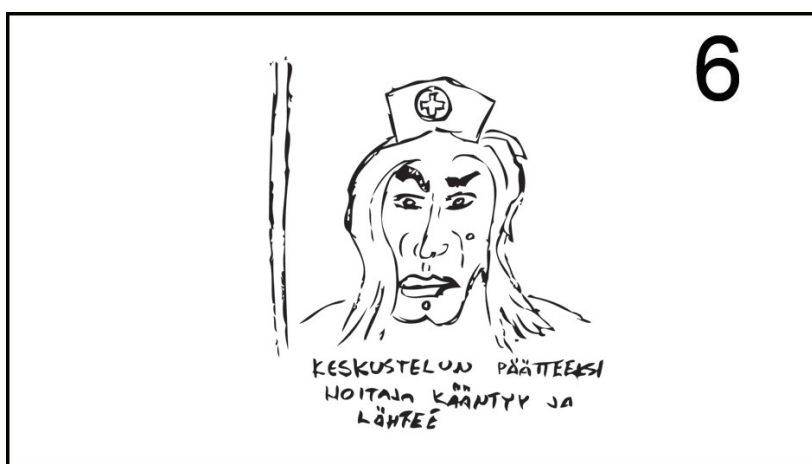
3. Lähikuva, jossa Potilas reagoi oven avautumiseen.

4. Laaja puolikuva Hoitajasta. Potilaan näkökulmakuva (POV / Point of View).

5. Puolikuva Potilaasta keskustelemassa Hoitajan kanssa.

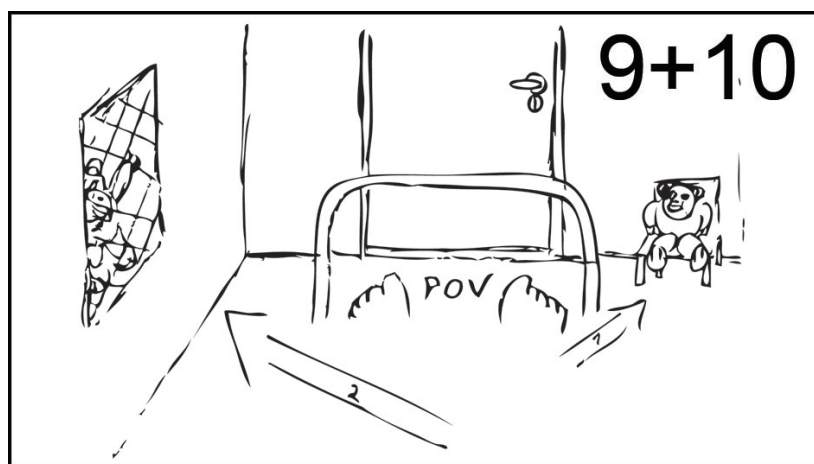
6. Lähikuva Hoitajasta keskustelemassa Potilaan kanssa.

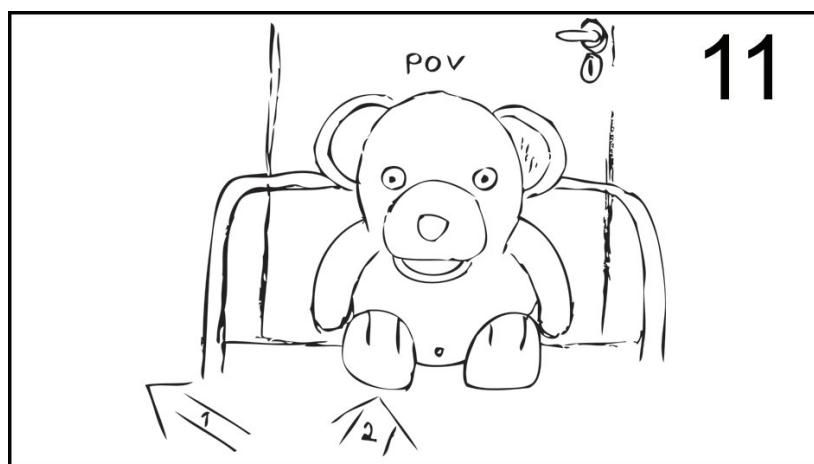
7. Potilas panikoi. Ajo kokokuvasta puolilähikuvaan.

8. Vastakuva kuvalle 7. Seinä liikkuu pois päin.

9. ja 10. Kaksi POV kuvaa, joista ensimmäisessä Potilas katsoo tuolilla istuvaa nallea ja toisessa ikkunassa heiluvaa nallea.

11. Potilaan POV, jossa hän kääntää katseensa ikkunasta nalleen. Pälyilee väillä nurkkaan, jossa nalle aiemmin istui (kts.kuva 10).

12. Lopetuskuva jota leikataan ristiin kuvan 11 kanssa. Ajo puolikuvasta erikoislähikuvaan.

7. Toteutus ja tulosten esittely

Yöstä kuvattiin neljä eri versiota. High-key, low-key, ”teatteri” ja efektiivinen.

Lyhyesti kiteytettynä high-key oli TV-valaisua, low-key elokuvavalaisua, ”teatteri” tehtiin kokonaan teatteriheittimillä ja efektiivisessä mukaan otettiin värikalvot. Sekä kuvakalustoa, että teatteriheittämiä käytettiin. Tässä kappaleessa perehdytään jokaiseen neljästä versiosta.

High-Key kuvat

1a.

1b.

2a.

2b.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

7.1 High-key:

High-key valaisussa käytetään paljon pehmeää valoa, monesta eri suunnasta. Tämän takia lopputuloksessa on hyvin vähän kontrastia eikä juurikaan kovia varjoja. TV-puolella high-key valaisun käyttö on yleistä, sillä se säästää paljon aikaa: Kameran/kameroiden paikkoja voidaan vaihdella valaisuun juurikaan koskematta. High-key on yleistä myös kun halutaan luoda positiivista tunnelmaa ilman lainkaan dramatiikkaa. High-key valaisussa henkilöt ja heidän ympäristönsä ovat toisiinsa nähden hyvin samankaltaisesti valaistuja, eikä tiettyjä elementtejä juurikaan korosteta.

High-keyssä halusimme näyttää kaiken, niinkuin high key-tyyliin kuuluukin. Tämä rajasi tietenkin mahdollisuuksia dramatiikan ja unenomaisuuden luomisessa. Lopputulos kuitenkin yllätti, sillä tasainen valo mielisairaalamaisessa ympäristössä oli todella ahdistava. Lopputulos ei ehkä ollut unenomainen, mutta silti jollakin taivoin painajaismainen ja painostava. Huoneen kolkkous tuli myös parhaiten esiin juuri tässä versiossa.

High key valaisu tehtiin kokonaan kuvapuolen heittämiä käyttäen. Yleisvalo saatiin kaikkien kuvien ajan samasta lähteestä: neljästä 1250 wattisesta De Sistin Botticelli-softboxista, joista yksi oli ripustettu huoneen jokaiseen ylänurkkaan.

Jo ensimmäisessä kuvassa nähdään huoneen molemmat ikkunat. Ne on valaistu viistosta neliputkisilla Kino Flolla, niin, että ikkunoissa olevat verkot sekä ikkunalasien likajäljet tulevat esiin, ilman, että huoneeseen tulee kuitenkaan ylimääräistä valoa. Ikkunavalot olivat High-Key version ainoat kylmät valonlähteet: Sisätiloissa käytettiin pelkkää keinovaloa.

Toisessa kuvassa mukaan tulevat huoneen muut elementit, eli lavaaari ja vessanpönttö. Ne irroitettiin harmaasta seinästä lisäämällä pieni piirto. Tämä toteutettiin kahdella, studion kattoon kiinnitetyllä 650 wattisella Arri Junior fresnelillä, joiden teho oli pudotettu murto-osaan maksimista.

Kolmannessa kuvassa miehen kasvoilla näkyy oven aukaisusta aiheutuva valo. Tämän tekee 1000W Arri Junior, jonka teho on pudotettu puoleen.

Hoitajan astuessa sisään takana olevan ”käytävän” seinä on valaistu viistosta Kinoflolla ja hoitajan piirto on tehty Dedolightilla. Nurkassa istuva nalle on valaistu kohtisuoraan ylhäältä Pinspotilla. Täystehoinen Pinspot oli juuri ja juuri riittävän tehokas ottamaan nalle irti ympäristöstä. Tämä näkyy paremmin myöhemmissä kuvissa.

Hoitajan ja Potilaan keskustelu on valaistu säätämällä nurkissa olevia softboxeja kuvan mukaan. Ylimääräisiä heittämiä ei käytetty. Samoilla valoilla mennään siihen asti, kunnes salamaniskut piirtävät varjon seinään. Salamot on tehty 575 wattisella Arrin HMI heittimellä joka sijaitsee itseinsän ikkunan takana. Vaikka salamoiden valo näyttääkin hyvin siniseltä, on lampun eteen itseasiassa jouduttu laittamaan puolikas oranssi kääntö, sillä huoneen sisällä värilämpötila on hieman alle 3000 kelviniä. Ikkunassa heiluvan nallen piirto on puolestaan tehty Dedolightilla. POV kuva jossa pikkunalle elämöi Potilaan sylissä on hyvin pientä dedo-piirtoa lukuunottamatta samaa softbox-valaisua.

Low-Key kuvat

1a.

1b.

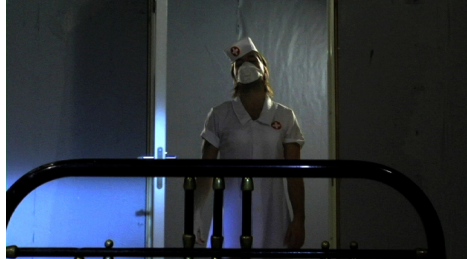
2a.

2b.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

7.2 Low-key:

Low-key valaisu korostaa kontrastin merkitystä. Kova päävalo tulee yleensä vain yhdestä suunnasta, jättäen monet asiat varjoon. Henkilöhahmoista ja heidän piirteistään tulee hyvin dramaattisia. Yhdestä suunnasta tulevaa valoa voidaan tasoittaa reflellä tai huomattavasti päävaloa pienempitehoisella valonlähteellä, niin etteivät varjoalueet ole täysin mustia. Low-key valo on yleistä film noir elokuvissa, kauhugenressä ja tavoiteltaessa synkkää tunnelmaa.

Niinkuin high-key, myös low-key valaisu oli meille ennestään tuttua. Tämä versio muistuttikin eniten monissa lyhytelokuvissa käyttämäni tyyliä. Tunnelmaa luovat vahvat kontrastit. Valon yleistaso on matala, eikä kirkkaissa käydä juuri lainkaan. Mustiin ei kuvaa ole kuitenkaan viety, eli himmeä kajo kattaa koko huoneen. Yleissävy on todella kylmä ja yö on vahvasti läsnä jokaisessa kuvassa. Vaikka valaisu antaakin öisen ja pelottavan tunnelman, on kuvaa silti paradoksaalisella tavalla miellyttävä katsella.

Tämän low-key version päävalona voidaan pitää pohjoispäädyn ikkunasta tulevaa 1,2 kilowattista Arrin HMI heitintä. Kalvona oli neljäsosa oranssi, sillä vaikka ikkunasta halutaan kylmää kuunvaloa, olisi raaka valo ollut liian sinistä sisätilan lamppujen todella matalaan värilämpötilaan nähden. Kuten high-key versiossakin, seinät on tuotu esiin nurkissa sijaitsevilla softboxeilla, mutta niiden teho on pudotettu huomattavasti alemmas. Ensimmäisessä kuvassa on käytetty myös kahta Dedolightia. Toisella on tuotu esiin kuvan vasenta alanurkkaa symmetrisyyden rikkomiseksi. Toinen antaa pienen piirron seinässä roikkuvalle aamutakille. Itäpuolen ikkunasta tulee myös kuunvaloa, mutta se on huomattavasti heikompa kuin toisen ikkunan: kyseessä on softattu 575 HMI, ¼ CTO:lla. Tämä valo toimii Potilaan päävalona. Lavuaari ja vessanpönttö on edelleen valaistu suoraan ylhäältä 650 wattisilla fresneleillä.

Hoitajan tullessa ovelle, on käytävän seinä jälleen valaistu Kinoflolla. Hoitajan takavalo/hiusvalo on sensijaan 1000W Arri Junior, joka tulee takaviistosta ja jonkin verran himmennettynä. Hoitajan silmävalo on tehty reflättämällä 650 wattista Arri Junioria. Potilaan takana olevaan seinään tuleva Hoitajan varjo on saatu aikaan siirtämällä Hoitajan takavalo enemmän hänen taakseen.

Nallen valo (pinspotin tilalla nyt 650W) on tähän asti pidetty pois päältä. Seinän alkaessa liikkua, tuodaan nalle kunnolla esiin.

Salamat ovat jälleen 575 HMI:n tekosia, mutta tällä kertaa ikkunan nalle ja itse ikkuna on valaistu voimakkaammin, käyttäen sekä Dedolightia, että 650W Arria, joka on käännetty siniseksi. Sylissä oleva nalle on saanut molempien suuntien kuvassa hyvin pienen dedopiirron ikkunavalon ja erittäin himmeiden softboxien lisäksi.

"Teatteri" kuvat

1a.

2a.

3.

5.

7.

9.

11.

1b.

2b.

4.

6.

8.

10.

12.

7.3 ”Teatteri”:

Kolmas versio tehtiin kokonaan konventionaalisella teatterikalustolla.

Valaisumenetelmät olivat myös teatterille tyypillisiä ja lopputunnelma oli kuin äärimmilleen vietyä noiria. Heittimet oli aseteltu teatterin tyyliin niin, etteivät ne olleet varsinaisesti lavasteiden sisäpuolella, eivätkä näin ollen myöskään kuvitteellisen katsojan näkökentässä. Vain kovaa valoa käytettiin, eli mitään heittämiä ei softattu.

Toisin kuin low-keyssä, mentiin teatteriversiossa paikoitellen aivan mustiin. Pienillä piirroilla tuotiin kuitenkin ajoittain huonetta esiin niin, että katsoja saa jonkinlaisen kuvan tilasta missä ollaan. Päähenkilö on valaistu hyvin, niin että hän ikäänkuin kelluu keskellä tummaa ympäristöään. Ympäristön synkkyys jättää paljon mielikuvituksen varaan ja näin lisää pelon aspektia. Unenomaisuus lähtee nimenomaan päähenkilön ympäristöstä, jättäen hänelle vielä selväjärkisyuden valon, joka ei kuitenkaan ole riittävä lopun koittelemuksiin. Suurimpana yllätyksenä ilmeni, että teatteriheittimet soveltuivat kuvavaloon paljon paremmin kuin mitä osasin odottaa. Valon rajausta oli helppoa ja värintoisto täydellistä luokkaa. Uusia mahdollisuuksia antaa myös profiliheittimien kyky tuottaa pehmeäreunaista mutta kovaa valoa. Tällaista ei kuvavalon saralla juuri nähdä. Suosittelen lämpimästi, että jokainen itseään arvostava valaisija kokeilisi joskus, miten erilaiset teatteriheittimet voisivat täydentää hänen tyypillistä ”valopokaansa”.

Alkukuva on tehty neljällä heittimellä. Pohjoispäädyn ikkunan takana on 1000W Selecon Pacific Zoom -profiili, johon on laitettu oksa-gobo ja puolikas sininen kääntö. Koska kuvavalon motivoitu valo ei enää sido meitä teatterivalaisussa, jatkettiin ikkunasta tulevaa valoa aivan eri suunnasta: 650W Selecon Acclaim Zoom profiili oli sijoitettu itseinän kattoon, vessanpöntön yläpuolelle. Profiilin valo oli helppo rajata niin, että sen muoto näytti siltä kuin valo olisi tullut ikkunasta. Näin pysyttiin tunnelmassa, mutta kuitenkin saatiin valo myös Potilaan kasvoille, eikä pelkästään hänen takaraivoonsa. Jottei huoneen länsiseinä olisi jäänyt kokonaan mustiin, tuotiin sitä esiin 650 wattisella De Sisti Leonardo -fresnelillä jonka teho oli laskettu niin alas, että se vain vaivoin toi seinää esiin. Itäseinän ikkunaan käyettiin samanlaista fresneliä, erittäin jyrkkästä sivukulmasta, niin että se piirsi ikkunalasin esiin. Tämä oli kalvotettu sinisellä käännöllä.

Seuraavassa kuvassa Potilaan valo tulee edelleen samasta lähteestä. Välttääksemme pitkän, mustissa olevan taustan, joka toisen kuvan alussa dominoi potilaan taka-alaa,

käytimme reilusti himmennettyä 650wattista tuomaan jotakin informaatiota taustan seinään ennen lavuaarin tuloa kuviin. Lavuaari ja pönttö valaistiin myös 650 watin De Sisteillä yläviistosta (melkein kohtisuoraan ylhäältä). Eteläseinän valokuviot tulevat pohjoisen ikkunan takana olevasta, gobolla varustetusta profiilista (kts. Kuva1). Kolmannessa kuvassa oven aukaisun valo on tehty 1000 watin De Sisti Fresnelillä.

Hoitajan seistessä ovensuussa neljännessä kuvassa, hänen piirtonsa on tehty kahdella 650wattisella profiililla, jotka ovat takana yläviistossa, hoitajan kummallakin puolella. Ne on rajattu tarkkaan niin, ettei valoa vuoda huoneeseen. Takaseinään on tehty pieni valoraita 650W fresnelillä, jollaisella nallekin on valaistu. Hoitajan astuessa sisään, hänelle sytytetään etuvaloksi 650 watin profiili, joka tulee yläviistosta, läheltä sänkyä.

Lähikuvassa käytetään samanlaista 650 watin profiilia, mutta se tulee lähempää itäseinää, jättäen Hoitajan toisen puolen enemmän varjoon. Sama heitin antaa Hoitajalle hänen silmävalonsa.

Keskustelun ajan Potilaan kasvoille tulee valoa 1000 watin Leonardosta, joka myös piirtää seinään Hoitajan varjon. Valo häviää kun ovi suljetaan. Seinän lähtiessä liikkumaan, valaisu on sama kuin kuvassa 2. Lisäksi oven alta näkyy valoa, joka on tehty samoilla heittimillä kuin Hoitajan takavalo/ylävalo. Lopulta liikkuva lavaste tulee valon eteen niin, että se katoaa oven alta.

Ikkunanallen salama on 1000W profiili jota käytetään pöydästä. Lamppu syttyy ja sammuu hieman liian hitaasti, jotta salamaefekti toimisi täysin. Kaikissa muissa kolmessa versiossa lampun edessä on flagi, joka heilautetaan pois salaman ajaksi. Nallen piirto tulee sen oikella puolella olevasta 650 fresnelistä jossa on kylmä kääntö.

POV kuvassa sylissä heiluvan nallen päävalo tulee pohjoisseinän ikkunan profiilista. Lisäksi nallen toiseen käteen on laitettu hieman piirtoa 650W fresnelillä niin, ettei toinen puoli jää aivan mustaksi.

Efektiivinen kuvat

1a.

2a.

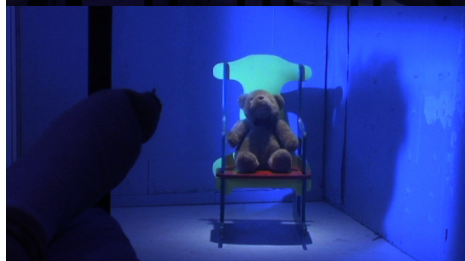
3.

5.

7.

9.

11.

1b.

2b.

4.

6.

8.

10.

12.

7.4 Efektiivinen

Viimeisessä, eli neljännessä versiossa, käytettiin pääsääntöisesti teatteriheittäimiä, mutta myös joitakin kuvapuolelta. Aiemmasta teatterikokeilusta se eroaa silti valtavasti, sillä mukaan otettiin savua ja värikalvoja.

Tässä versiossa valo ei kuvasta niinkään ympäristöstä tulevaa valoa, vaan Potilaan tunnetiloja. Aluksi hän kylpee sinisessä unimaailmassaan, joka pikkuhiljaa rakoilee ja muuttuu normaaliksi ympäristön valoksi Potilaan herätessä. Pitkään hän ei ehdi kuun valossa kylpemään, kun huonetta lähestyvä henkilö saa hänet punaiseen pelon ja jännityksen tilaan. Tunnetila varmasti vaihtuisi, jos ovesta kävelisikin sisään Potilaan äiti, mutta Hoitajan saapuminen ei tuota tällaista efektiä. Päin vastoin. Piinaavan punainen huone on omiaan hoitajan välinpitämättömyydelle ja aggressiiviselle käytökselle. Yksin Potilas ei silti haluaisi jäädä, sillä tämä tarkoittaisi paluuta unimaailmaan. Hoitaja kuitenkin lähtee ja unenomaisen sininen hunttu laskeutuu jälleen huoneeseen. Painajaiset ja hulluus saapuvat. Tällä kertaa pysyvästi.

Huoneen sininen perusvalo tulee eteläseinän kulmissa olevista softboxeista joihin on laitettu sininen efektikalvo. Ikkunoista loistaa 1000 wattiset Pacific -profililit, puolikkaalla kylmällä käännöllä. Lisäksi katosta, nurkassa olevan nallen päältä, on ammuttu 650 wattisella profiililla efektisininen ”kuunvalo” jatkoksi ikkunasta tulevalle kuunvalolle. Potilaan alkaessa herätä, hänen sininen unimaailmansa katoaa ja siniset efektiheittimet ajetaan alas. Kuunvalon jatkoksi syttyy vessanpöntön yläpuolella oleva profiili, jota ei ole kalvotettu (värilämpötila n 3400K).

Toisen kuvan alussa, Potilaan takana näkyvään seinään, on tehty Dedolightilla oksien välistä siivilöityvää kuunsädettä mallintava raita. Lavuaariin, vessanpönttöön ja huoneen nurkkaan tulee valoa pääsääntöisesti pohjoisen ikkunan takana olevasta, gobolla varustetusta profiilista. Lisäksi lavuaari ja pönttö saavat ripauksen lämmintä valoa kohtisuoraan ylhäältä.

Hoitajan saapuessa huone muuttuu punaiseksi. Tämä on tehty laittamalla punaiset efektikalvot pohjoisseinän softboxeihin. Lisäksi Potilaan sängyn vierestä on ovea kohti ammuttu 1000W De Sisti Leonardo fresnel, jossa on myös punainen efektikalvo. Hoitajan piirtona toimivat samat kaksi profiilia kuin low-key versiossa (molemmilta puolilta, yläviistosta). Hoitajan astuessa sisään hänelle syttyy oma 650W profiili

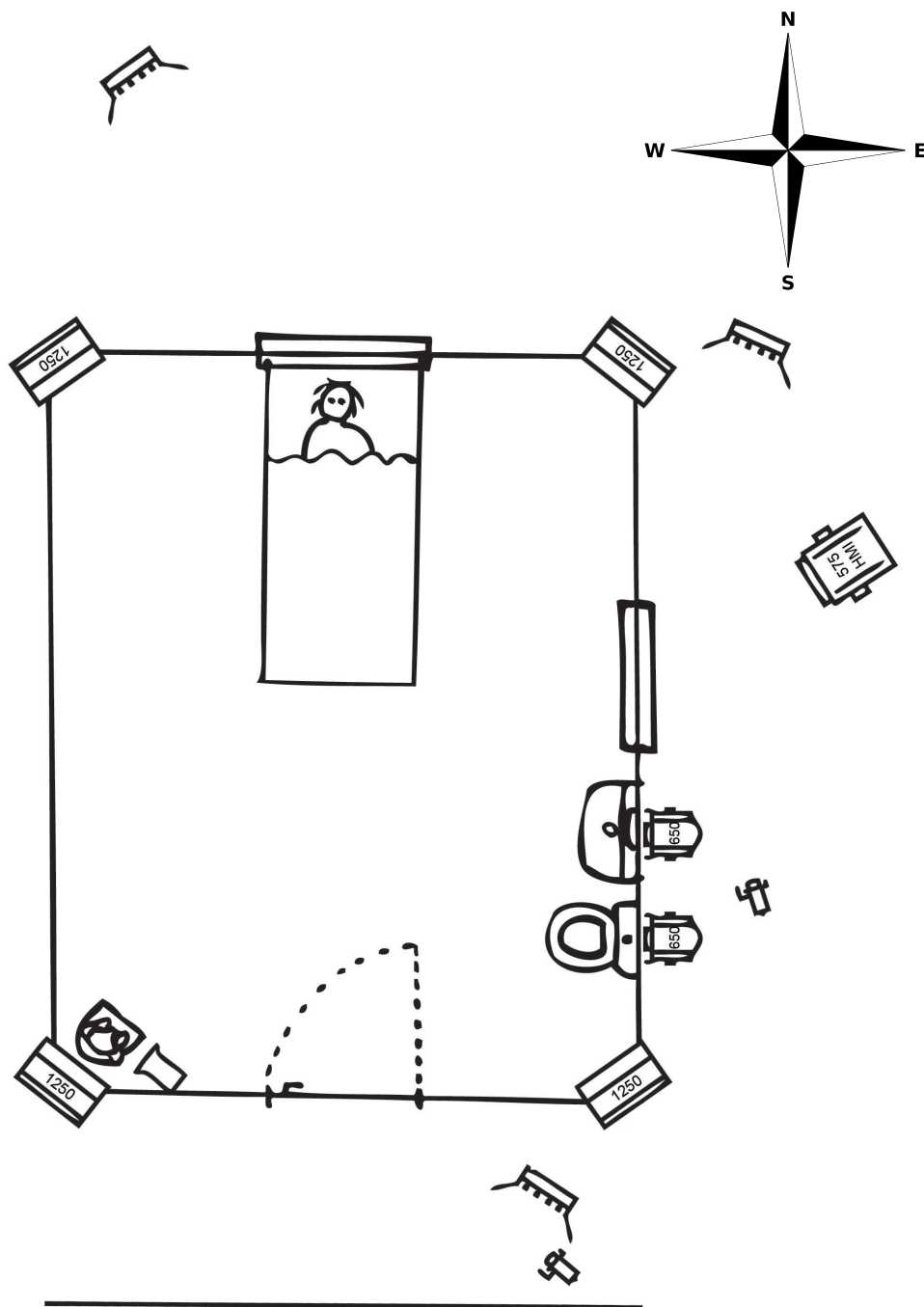
koillisnurkan softboxin vierestä. Takana olevat profiilit sammuvat jättäen käytävän pimeäksi kahta Dedolight pistettä lukuunottamatta.

Hoitajan poistuessa, ajetaan punaiset softboxit alas ristiin sinisten softboxien kanssa. Siniset nostetaan täydelle teholle, mukaanlukien ensimmäisessä kuvassa käytetty sininen profiili. Käytävän valot (kaksi profilia) nostetaan ylös niin, että poistuvan Hoitajan varjot näkyvät oven alta. Seinä alkaa liikkua ja valojenkin puolesta ollaan jälleen palattu Potilaan unimaailmaan. Seinän liikkua myöskin nurkassa istuvan nallen valo (650W fresnel) ajetaan ylös. Salammat nalleen on tehty 1,2 KW HMI:llä. Ikkunanallen takavalona on 1000W profiili ja sivupiirto tulee Dedolightista. Potilaan POV kuvassa sylissä heiluvalla nallella on myös Dedolight sivuvalona (länsiseinän suunnasta).

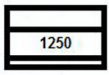

7.5 Valokartat

Tästä osiosta löytyvät valokartat. Jokaiselle versiolle on oma valokarttansa joista käy ilmi mitä heittämiä missäkin versiossa on käytetty ja miten ne on sijoiteltu. Jokaisen kartan alareunassa on avain josta löytyy kaikki käytössä olleet heittimet.

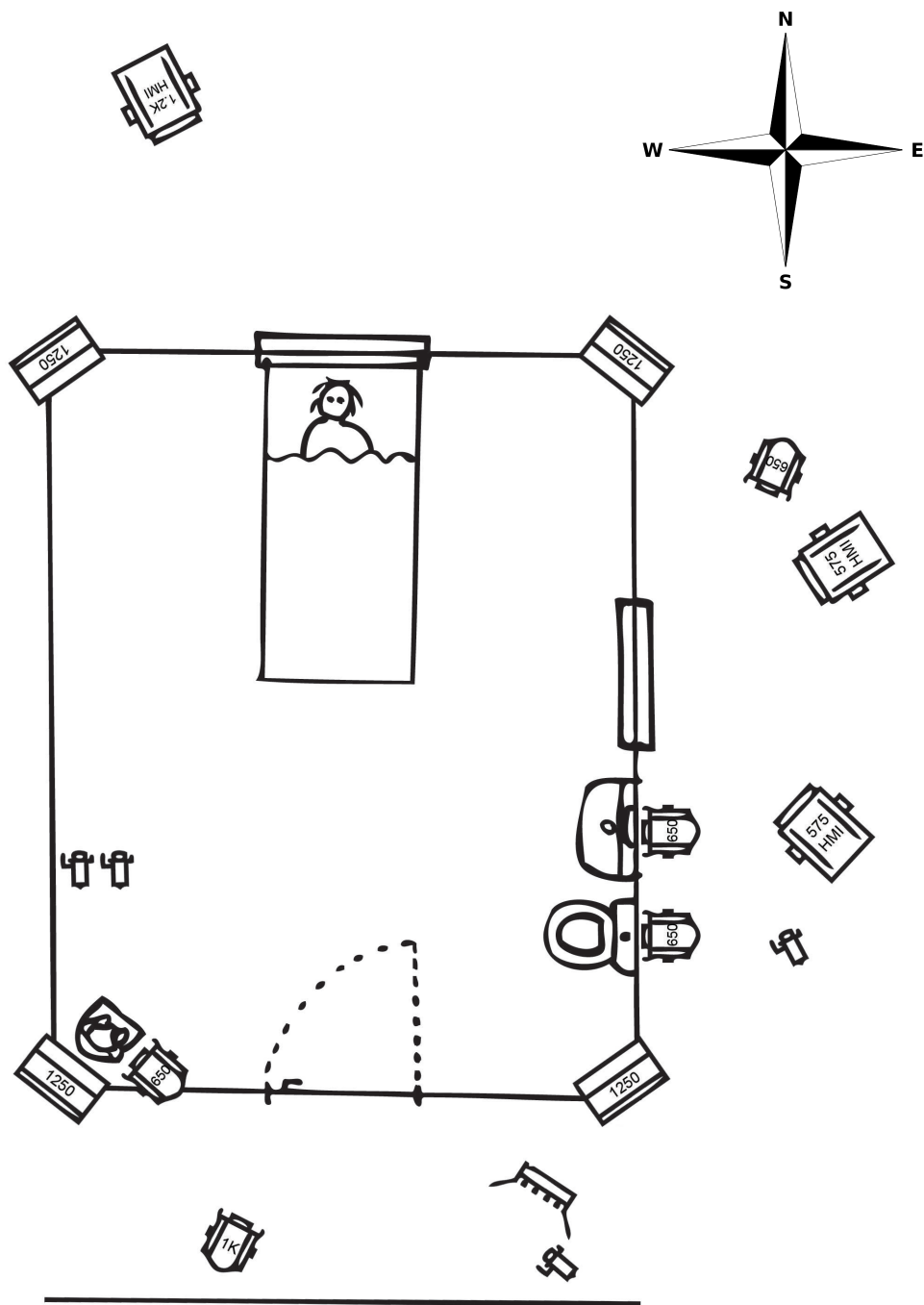
High-Key valokartta

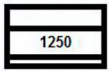

Avain

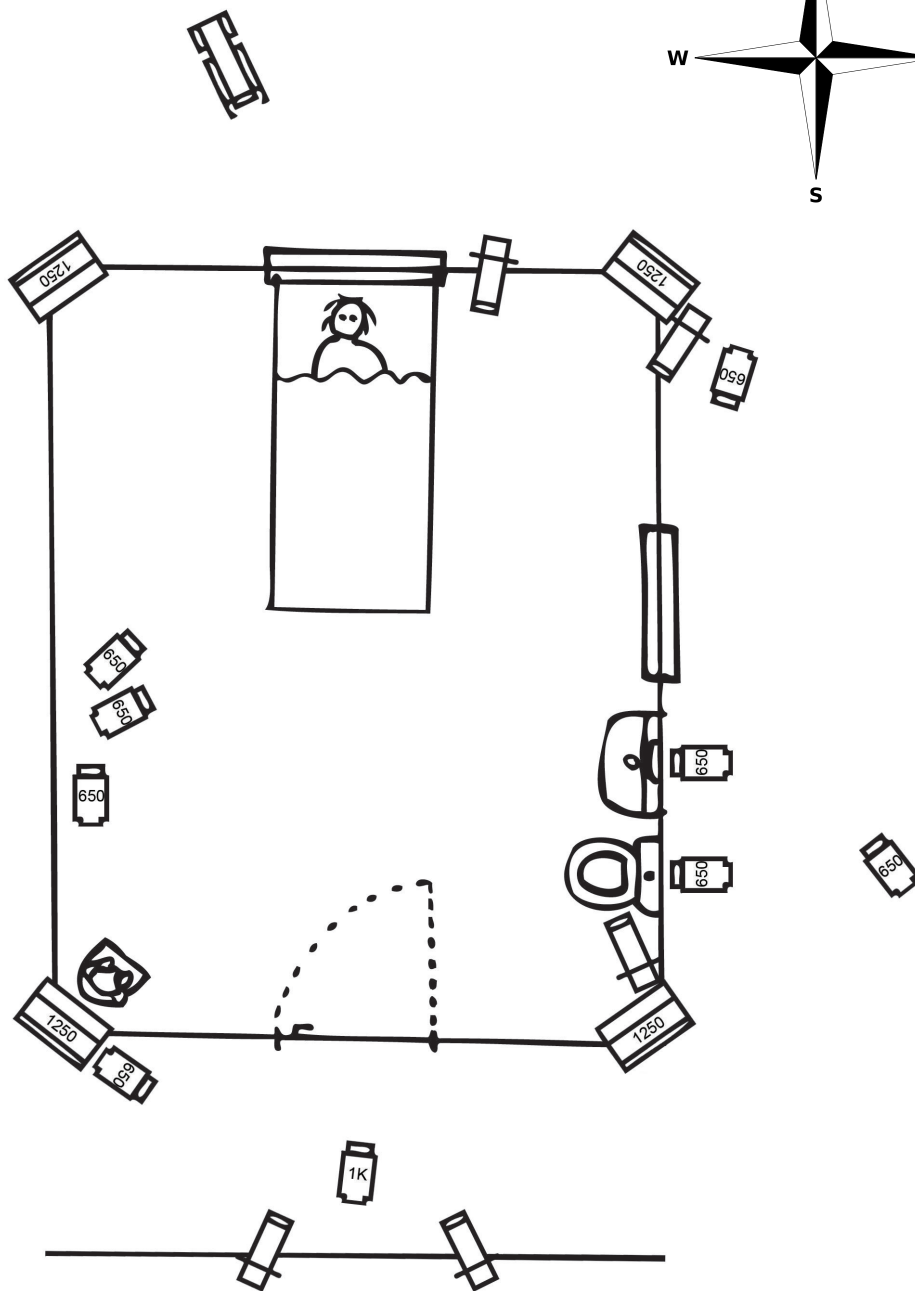
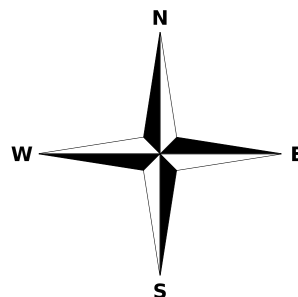
	DeSisti Botticelli			Arri HMI 575W, 1.2KW		Acclaim Zoomspot
	Kinoflo 4Bank			Arri Junior 1KW, 650W		Pacific Zoomspot
	Dedolight DLH4			DeSisti Leonardo 1KW, 650W		Pinpoint

Low-Key valokartta

Avain						
	DeSisti Botticelli			Arri HMI 575W, 1.2KW		Acclaim Zoomspot
	Kinoflo 4Bank			Arri Junior 1KW, 650W		Pacific Zoomspot
	Dedolight DLH4			DeSisti Leonardo 1KW, 650W		Pinspot

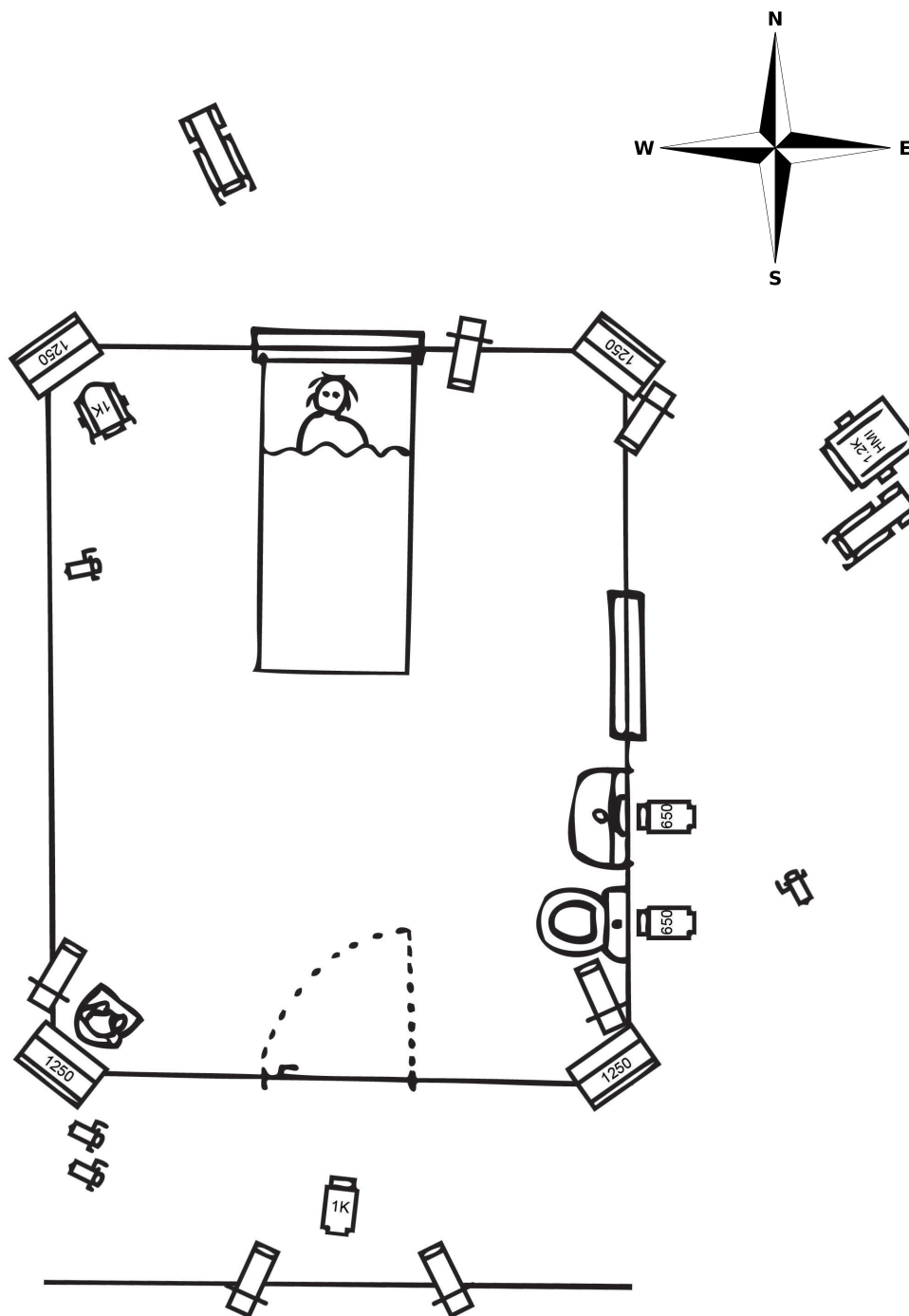
"Teatteri" valokartta

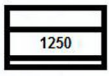

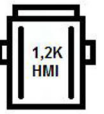

Avain				
	DeSisti Botticelli			Arri HMI 575W, 1.2KW
	Kinoflo 4Bank			DeSisti Leonardo 1KW, 650W
	Dedolight DLH4			Acclaim Zoomspot Pacific Zoomspot
				Pinstot

Efektiiivinen valokartta

Avain

	DeSisti Botticelli			Arri HMI 575W, 1.2KW		Acclaim Zoomspot
	Kinoflo 4Bank			Arri Junior 1KW, 650W		Pacific Zoomspot
	Dedolight DLH4			DeSisti Leonardo 1KW, 650W		Pinspot

8. Kuvausten yhteenveto:

8.1 Aikataulu

Ideasta valmiiseen DVD:hen kului aikaa noin kuukausi. Projektin valmistuminen tuolla aikataululla tarkoitti kuitenkin ankaraa työtahtia ilman lomapäiviä. Työryhmääni kuului esivalmisteluissa ainoastaan Tuukka Jouttimäki, jonka kanssa suunniteltiin ja toteutettiin sekä lavastus että valaisu. Studion saimme käyttöömmme vasta päivää ennen kuvausten alkua, joten jouduimme etukäteen muuttamaan kuusikymmentä neliötä puista lavasteseinää betonin näköiseksi eri puolilla koulua. Seiniä oli pystyssä maalaushuoneessa, metalliluokassa, puutyöluokassa ja koulun käytävillä. Nurkkiin kannettiin myös kaikki rekvisiitta.

Valaisun ja lavastuksen suunnitteluun meni muutama päivä ja lavastukseen ja valosetin kasaamiseen viikko. Kuvauksiin meni myös viikko. Työryhmään kuului kuvausten ajan myös kuvaaja, Jukka Hautajärvi, sekä näyttelijämme Joonas Sarisalmi. Kuvausten jälkeen oli vuorossa lavasteiden purku, rekvisiitan palautus eri puolille Tamperetta ja välittömästi perään materiaalin leikkaus. Myös nämä veivät aikaa täyden viikon, vaikka hommia tehtiin kovalla sykkeellä. Yö leikattiin yhdessä Tapani Hiedanniemen kanssa, joka myös koosti DVD:n.

Viimeisenä osiona oli äänityö. Tästä suurin kiitos kuuluu äänisuunnittelija Veera Niemelle. Repliiikit dubbasi Juha Kulmala. Kaikesta kiireestä ja pienestä työryhmästä huolimatta kaikki saatiin kuitenkin tehtyä odotusten mukaisesti.

8.2 Jälkikäteen ajateltuna

Kuvaukset olivat hektiset, sillä yritin toimia valaisun ja ohjaamisen lisäksi tuottajana, kuvaussihteerinä, runnerina ja cateringina. Aikaa oli kuitenkin varattu jokaiseen versioon sen verran, ettei kompromisseja jouduttu tekemään. Muutama seikka kuitenkin harmittaa. Efektiivisessä versiossa olisin halunnut nurkassa istuvalle nallelle ehdottomasti liikkuvan heittimen. Esimerkiksi pyörivä tähtigobo olisi ollut omiaan. Tämä tuli mieleeni vasta kuvauksissa ja näin ollen asiaan ei voitu enää vaikuttaa. Se olisi kuitenkin sopinut kyseisen version tyyliin erinomaisesti. Toinen miinus koskee liikkuvaa seinää. Vaivalla rakennettu efekti toimi muutoin hyvin, mutta huoneen vähäisen rekvisiitan takia silmä ei kiinnitä liikkuvaan lavasteeseen huomiota läheskään niin paljon kuin olisi toivottavaa. Tämä olisi voitu korjata laittamalla seinään

esimerkiksi taulu ja maltillisesti muuttaa esiin tulevan lattian ja/tai seinän ulkonäköä erilaiseksi huoneen muuhun ulkoasuun nähden.

Viimeinen miinus on paikoitellen aivan liian varovainen usvan käyttö. Sekä efektiivisessä, että low-key -versiossa usvaa on riittävästi vain muutamassa kuvassa: Liiallisen usvan käytön kanssa on oltava varovainen, mutta joistakin kuvista se näyttää nyt puuttuvan kokonaan. Yleisesti ottaen olen kuitenkin erittäin tyytyväinen materiaaliin.

Valaisemassani Tuttiritarin toisessa tuotantokaudessa yhdisteltiin tyypillistä kuvavaloa sekä värikalvoilla varustettuja teatteripuolen heittämiä. Laajoja kuvia oli paljon enemmän kuin lähikuvia. Tämä oli yksi syy miksi pehmeä valo luotiin nimenomaan teatteripuolen mukaisesti kattoon kiinnitetyillä, frostatuilla, 2-4 KW tungsten floodeilla eikä käyttäen esim. Kinoflota. Koska lavasteet ja puvut olivat värikkäitä, oli täysin loogista käyttää myös värikalvoja. Työtahti oli kuitenkin sen verran nopea, että varsinaisen ”taiteen” tekemiselle ei jäänyt aikaa. Tämä asia korjataan Yön kuvauksissa.

9. Loppusanat

Yhteenvetona haluaisin painottaa kokeilemistä. Kuvaajat ja valaisijat eivät välttämättä pääse työkentällä enää demoamaan kaikkia haluamiaan asioita, mutta koulussa se on vielä mahdollista jos vain mielenkiintoa riittää. Jos mieleen tulee testata jotakin, testaa sitä. Itsekin olisin halunnut päästä tähän mentaliteettiin jo aiemmin.

Älä juurru vanhoihin normeihin. Jos siltä tuntuu, niin vie oma tyylisi niin pitkälle kuin projektin puitteet antavat. Älä kuitenkaan sooloile vaan muista, että valo on vain yksi elokuvan monista aspekteista ja sen tulee toimia mahdollisimman virheettömästi mm. kuvan, lavastuksen ja puvustuksen kanssa. Elokuvan lopputulokseen valolla on kuitenkin valtava vaikutus ja tätä ei pidä unohtaa.

LÄHTEET

Tekstilähteet

Ahonen, Aleksi. 2010. Valon armoilla. Helsinki. Metropolia.

Blaine, Brown. 2008. Motion picture and video lightning. Oxford. Focal Press.

Ekola, Meri. 2008. Esityksen vaihtoehtoiset valonlähteet. Tampere. Tampereen ammattikorkeakoulu, taide ja viestintä.

Alton, John. 1995. Painting with light. Los Angeles. University of California Press.

Sadeniemi, Matti. 1992. Nykysuomen sanakirja. Juva. WSOY.

1993. Arvoituksellinen uni. Rauma. Hämeenlinnan taidemuseon julkaisuja.

Verkkolähteet

Wikikirjasto/Fysiikan oppikirja/Valo. http://fi.wikibooks.org/wiki/Fysiikan_oppikirja/Valo.

Kuvalähteet

Kalusto kappaleen kuvat:

Kinoflo. <http://www.camelot-berlin.de/images/prodpics/prodpic139.gif>

Dedolight. <http://grjmedia.com/images/5gdze70y.jpeg>

Arri Junior. http://www.digitallogic.com.au/images/arri300plus_F.jpg

Arrisun. <http://argilun.com/images/secciones/alquiler/arrisun-hmi-par-1.200w.jpg>

Selecon Acclaim Zoomspot. <http://www.jpleisure.co.uk/SeleconAcclaimZoomSpot.gif>

Selecon Pacific Zoomspot. http://www.terralec.co.uk/product_images/info/prd9ec165af-34eb-4479-8bb8-6023dfd86863.jpg

DeSisti Leonardo. <http://www.desisti.it/images/prodotti/zoom/320.jpg>

DeSisti Botticelli. <http://www.desisti.it/images/prodotti/zoom/3103.jpg>

Pinspot. <http://www.dimmercity.fi/images/equipment/pinspot.jpg>

Kaikki muut kuvat ovat itseottamiani tai Yön pysäytyskuvia.